

Handläggare
Anna-Lena Albin
Telefon: 08-50812018

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
13 juni 2024

Remiss, Miljöprogram 2030 för Stockholms stad, KS 2023/682

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/682

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Stockholms stads miljöprogram har reviderats mot bakgrund av det uppdrag som gavs i kommunfullmäktiges budget för 2023 samt utifrån den halvtidsuppföljning av innevarande program som genomförts under 2022.

Nuvarande miljöprogramms målstruktur och perspektiv ligger i huvudsak fast även i förslaget till kommande miljöprogram. Kopplingen till Agenda 2030 har stärkts så att det tydliggörs att miljöarbetet även behöver främja den sociala och ekonomiska hållbarheten.

Stockholms stads miljöprogram är ett stadsövergripande styrdokument och slår fast mål inom de sju områden där utmaningarna för Stockholm och påverkan på omvärlden bedöms som störst. De sju målen är: *En rättvis och inkluderande omställning, Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck, Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem, Ett klimatanpassat Stockholm, Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm, Ett giftfritt Stockholm, Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö.*

Förvaltningen ställer sig positiv till revideringen av Miljöprogrammet. Om Stockholm ska vara en av världens ledande städer inom hållbarhet och klimatomställningen krävs en stor omställning och hårt arbete.

Bakgrund

Södermalms stadsdelsnämnd har av kommunstyrelsen den 3 april 2024 fått en remiss för yttrande senast den 20 juni 2024.

Ärendet

Stockholms stads miljöprogram har reviderats mot bakgrund av det uppdrag som gavs i kommunfullmäktiges budget för 2023 samt utifrån den halvtidsuppföljning av innevarande program som genomförts under 2022.

I samband med framtagande av nu gällande Miljöprogram 2020-2023 gjordes ett nytag. Utgångspunkten blev att adressera de stora miljöproblemen utifrån såväl internationella överenskommelser som miljötillståndet i Stockholm. Programmet höjde ambitionerna på flera områden, och vägde in såväl Parisavtalet som de globala målen enligt Agenda 2030.

Nuvarande miljöprograms målstruktur och perspektiv ligger i huvudsak fast även i förslaget till kommande miljöprogram. Kopplingen till Agenda 2030 har stärkts så att det tydliggörs att miljöarbetet även behöver främja den sociala och ekonomiska hållbarheten. Innebörden av en rättvis omställning har tydliggjorts och inarbetats i programmet. De utvecklade arbetssätt som nuvarande miljöprogram lyfter fram har preciserats ytterligare. Stadens kvalitetsprogram har i tillämpliga delar vägts in i miljöprogrammet.

Miljöprogram 2030 för Stockholms stad

Stockholms stads miljöprogram är ett stadsövergripande styrdokument och slår fast mål inom de sju områden där utmaningarna för Stockholm och påverkan på omvärlden bedöms som störst. Programmet innehåller 18 delmål som preciserar den strategiska inriktningen. Programmet fastställer vilka nämnder och bolagsstyrelser som är ansvariga för att genomföra åtgärder samt följa upp arbetet för respektive delmål och är utgångspunkt för handlingsplaner som konkretiserar genomförandet för att nå målen. Programmet fokuserar på vad staden som organisation själv kan göra men innehåller också målsättningar som uppnås tillsammans med andra, exempelvis näringslivet och stockholmarna.

Nedan sammanfattas innehållet i de sju målen.

1. *En rättvis och inkluderande omställning* handlar om hur miljö- och klimatarbetet ska bidra till ett mer jämlikt samhälle. Stadens verksamheter ska utformas så att de

stärker en rättvis omställning och grupper som drabbas hårdast av miljöproblemen ska skyddas. Stockholmarna ska vara delaktiga och ha inflytande i omställningen.

2. *Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck* tar avstamp i Parisavtalet och det ansvar som en stad som Stockholm förväntas ta. Stockholm ska bli klimatpositivt 2030 och fossilfritt 2040 genom kraftigt minskade utsläpp och koldioxidlagring. I synnerhet behövs en kraftigt minskad klimatpåverkan från transportsektorn. Frågan om att minska klimatpåverkan från stadens måltider och livsmedel adresseras också särskilt. Stadens organisation ska vara fossilfri till 2030. Utsläppen till följd av stadens, boendes och verksammas konsumtion ska minska kraftigt, både de utsläpp som sker i Stockholm och i omvärlden.
3. *Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem* innebär att stadens växter och djur ska leva i livskraftiga populationer och den biologiska mångfalden och den blågröna infrastrukturen ska stärkas. Vattenkvaliteten ska förbättras och på sikt ska god vattenstatus uppnås. Staden ska bidra till en stärkt biologisk mångfald, både lokalt och i omvärlden.
4. *Ett klimatanpassat Stockholm* handlar om att stärka stadsmiljöns motståndskraft med hänsyn till ett varmare och mer nederbördsrikt klimat. Staden behöver arbeta vidare med verksamhetsanpassning och ha rutiner och åtgärder på plats för att bedriva samhällsviktig verksamhet även under extrema väderhändelser. Särskild hänsyn ska tas till sårbara grupper.
5. *Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm* bidrar till flera andra mål men är också ett viktigt mål i sig. Användningen av materiella resurser och energi behöver bli mer effektiv. Konsumtionen behöver vara inom hållbara nivåer och staden behöver förändra materialval, beteenden och konsumtionsmönster samt främja och möjliggöra cirkulära flöden. Resurser behöver cirkulera i stället för att gå till energiutvinning.
6. *Ett giftfritt Stockholm* handlar om att förekomsten av skadliga ämnen behöver minska för att inte vålla hälso- och miljömässiga problem. Staden ska minska användningen av skadliga ämnen och verka för ökad medvetenhet om detta bland stockholmare och näringsliv.

7. *Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö* innebär att utsläppen från framförallt trafiken minskar så att luftkvaliteten förbättras och bullret från trafiken minskar.

Utöver målen innehåller miljöprogrammet även ett avsnitt om genomförandet. För att lyckas med klimat- och miljöarbetet behövs en bredd av verktyg och utvecklade arbetsätt. Inköp är betydelsefullt för att uppnå majoriteten av miljöprogrammets mål. Staden är en stor köpare och det finns stor potential att göra en miljönytta via stadens inköp. Samverkan behöver utvecklas såväl internt inom stadens organisation som externt med bland annat näringsliv, civilsamhället och akademien. Stadens interna och externa kommunikation är en viktig strategisk process som ger stöd för att nå målen i programmet och som dessutom påverkar hur vårt arbete och staden uppfattas. Innovation, digitalisering och lärande behövs för att tillvarata digitaliseringens möjligheter, inkludera nya arbetsätt, utveckla tjänster för invånare och näringsliv och för att sprida kunskap om det arbete som utvecklats.

Miljöprogrammet är integrerat i stadens överordnade system för ledning och uppföljning av all verksamhet och ekonomi. Varje år görs en uppföljning av måluppfyllelsen. Under 2027 ska en mer omfattande halvtidsuppföljning och politisk uppföljning genomföras för att säkerställa att staden är på rätt väg för att nå målen år 2030. Det nya miljöprogrammet fastslår också att en analys av miljö- och klimatkonsekvenser inklusive ett rättviseperspektiv ska inkluderas i alla relevanta nämnd- och styrelsebeslut som påverkar uppfyllandet av stadens miljö- och klimatmål.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av ekonomiavdelningen inom Södermalms stadsdelsförvaltning. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 3 juni 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till revideringen av Miljöprogrammet. Om Stockholm ska vara en av världens ledande städer inom hållbarhet och klimatomställningen krävs en stor omställning och hårt arbete.

Då miljöprogram 2030 ska fungera som ett paraplydokument till ett antal handlingsplaner och styrdokument som konkretiserar genomförandet, så anser förvaltningen att det är viktigt att programmet är kärnfullt så det är lättare att ta till sig. En del fakta skulle kunna lyftas över till handlingsplanerna. Förvaltningen skulle även se en fördel med att man i miljöprogrammet tydliggör

kopplingen till respektive handlingsplan/styrdokument förslagsvis under varje mål eller i en bilaga.

I målområde 1 "*En rättvis och inkluderande omställning*" står det att stadsdelsförvaltningarna ska ges en tydligare roll i hur invånarna ska göras delaktiga och ges inflytande i omställningen. Förvaltningen ser behov av samordning och vägledning kring hur ett arbete kring rättvise- och jämställdhetsaspekterna i omställningen kan genomföras, utifrån stadsdelsförvaltningarnas uppdrag och rådighet. Förvaltningen deltar just nu i ett tvåårigt stadsgemensamt projekt kallat SCALE Stockholm, lett av miljöförvaltningen inom detta målområde. Förvaltningen ser främst sitt uppdrag i att bedriva sitt påverkansarbete för en rättvis och mer inkluderande omställning genom befintliga verksamheter inom förskola, äldreomsorg och sociala.

Målområde 2 om "*Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck*". Närproducerad mat lyfts som en framgångsfaktor i programmet både för minskade utsläpp och ökad livsmedelsförsörjning. För att genomföra detta behövs begreppet närproducerad definieras och upphandlingen möjliggöra det.

Förvaltningen ställer de stadsgemensamma miljökraven i avtal med parkdrift- och anläggningsentreprenörer. Miljökraven omfattar bland annat krav på drivmedel till fordon och arbetsmaskiner. Förvaltningen ser ett behov av kompetensstöd kring upphandling/uppföljning i dessa frågor samt tydligare delmål för att stadens målsättning om en fossilbränslefri stadsmiljöverksamhet ska kunna uppnås.

För att öka och stärka naturliga kolsänkor är det viktigt att medel tilldelas eller kan sökas för att möjliggöra nödvändiga trädplanteringar och tillförsel av biokolsbäddar.

Tillgången på kommunaltekniska ytor är viktigt både för att erhalla minskade transporter och för att utveckla förutsättningarna för återbruk och lagring av material. Förvaltningen upplever att kommunaltekniska ytor inte prioriteras i planeringen och efterlyser en stadsövergripande diskussion om hur tillgången på denna typ av ytor ska säkras och finansieras.

Från och med år 2026 har kommunerna ansvar för källsortering på offentliga platser såsom i parkerna. Beträffande utveckling av källsortering i parkerna inväntar stadsdelsförvaltningen att ett stadsövergripande strategiskt beslut tas kring hur tömning och transporter till och från dessa kärl ska genomföras. Exempelvis kräver mindre parkvägar ofta mindre fordon för transporter, vilket

gör att transporter till kärl i park inte kan göras av samma fordon som används på gata. Förvaltningen anser därför att det är av stor vikt att finna lösningar kring den fastighetsnära avfallshanteringen som inte innebär att grönyta tas i anspråk då det råder brist på parkytor i innerstaden.

Målområde 3 om *"Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem"*. Då förvaltningen har många verksamheter som serverar måltider är livsmedelsinköpen till mängd stora. Till våra verksamheter ser vi ett stort behov av att ha ett bra upphandlat sortiment där det ska vara lätt att göra rätt. Det vill säga fler ekologiska varor i sortimentet. Idag har t.ex. äldreomsorgen problem med att köpa in ekologiska halvfabrikat.

I en stad som expanderar är ekologisk kompensation ett viktigt verktyg för att kunna värna och bibehålla de ekologiska funktioner som finns i grönstrukturen. Kompensationen ska vara i paritet till de värden som går förlorade i och med exploateringen. Stadens arbete med ekologisk kompensation bedrivs idag huvudsakligen inom ramen för enskilda exploateringsprojekt. Det saknas ett sammanhållet arbete med ekologisk kompensation på strategisk nivå där ny metodik kombinerat med innovativa finansieringsmodeller för kompensation tas tillvara och utvecklas. En tydligare beslutsgång efterfrågas med möjlighet att delta i framtagandet av kompensationsåtgärder. De gröna kilarna, som fungerar som spridningskorridorer, är exempelvis viktiga element för biologisk mångfald, vilka behöver skyddas i samband med exploatering.

Idag saknas en strategi för staden vad gäller hantering av invasiva arter så som parkslide vid drift/underhåll och vid exploatering. Viktigt att en sådan strategi tas fram för att uppnå ett framgångsrikt resultat. Viktigt att det också avsätts medel för att kunna utföra nödvändiga insatser.

Målområde 4 om *"Ett klimatanpassat Stockholm"*. Förvaltningen efterlyser goda exempel och stöd i arbetet med att utveckla stadens arbete med mångfunktionella lösningar och ekosystemtjänster. I stadsmiljön finns många intressenter med olika behov vilket är en utmaning att hantera i dessa sammanhang. Insatser som ökar den biologiska mångfalden och bidrar till ekosystemtjänster kan också innebära negativa konsekvenser, såsom fästingar/ormar vid anläggande av höggrens.

För att nå en krontäckningsgrad på 30 % kan innebära en utmaning då det kan konkurrera med andra behov i parkerna, exempelvis av öppna ytor för lek samt solytor.

Målområde 5 om ”*Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm*”. Konsumtionsmönster och materialval behöver förändras till förmån för cirkulära flöden. Stadens förvaltningar och bolag ska gå från användande av engångsprodukter till flergångsalternativ. Förvaltningen vill lyfta att denna omställning kräver att verksamheterna har resurser och organisation för att kunna hantera nya flöden där flergångsprodukter behöver tvättas och på andra sätt hanteras.

Förvaltningens verksamheter är uppmanade att använda Stocket återbruk innan nya inventarier införskaffas eller förs bort. Förvaltningen har även goda erfarenheter av att skicka stolar och fätöljer på omklädnad med goda resultat.

Bilaga 2 som tillhör programmet listas det förslag på ett antal indikatorer. Förvaltningen anser att listan behöver utvecklas och fördjupas där man noga avväger nyttan med indikatorn och har från början en plan för hur alla indikatorer ska redovisas och av vilka förvaltningar/bolag som berörs eller ansvarar för dem.

Den föreslagna obligatoriska nämndindikatorn ”Relativ energianvändning” behöver definieras ytterligare. Indikatorn är svår eftersom förvaltningen flera fall antingen inte har rådighet över energianvändningen eller där energianvändningen ingår i lokalhyran och fastighetsägaren saknar möjlighet att särredovisa energianvändningen.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen uppfattar inte att förslaget som lyfts i ärendet ger direkta eller indirekta konsekvenser för förvaltningens målgrupper beroende på att de är kvinnor/flickor eller män/pojkar.

Miljöprogrammet 2030 bedöms kunna ge positiva effekter oavsett om de är kvinnor/flickor eller män/pojkar.

Barnrättsanalys

Miljöprogrammet 2030 är förenligt med barnkonventionens Artikel 6 som handlar om barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Snorre Berglund
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Miljöprogram 2030 remissversion
2. Bilaga 2 till tjänsteutlåtandet. Förslag på indikatorer

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Alexandra Wynn, Stadsdelsdirektör	2024-05-23
Snorre Berglund, Avdelningschef	2024-05-23